

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНЕ СТ. 286-1 КК УКРАЇНИ: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ОЗНАК СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Любчик О. В.

*Аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпровського державного університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна*

Вивчення кримінально-правового аналізу складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України його окремих елементів вказує на те, що в доктрині кримінального права постає багато питань щодо їх неоднозначного визначення. Так, досліджуючи питання предмету кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України маємо звернути увагу не деякі складнощі: відсутність єдиного поняття «транспортний засіб» у технічній і юридичній літературі [16, С. 144; 3, С. 400; 13, С. 641; 11, С. 188; 8, С. 45; 1, С. 104; 12, С. 149; 17, С. 349; існування бланкетного характеру диспозиції обумовлює певні складнощі у тлумаченні предмету кримінального правопорушення передбаченого ст. 286-1 КК України [4, С. 18; 9, С. 121; 15, С. 99–106; 6, С. 20; 5, С. 127]; питання щодо обсягу поняття «транспортний засіб» [8, С. 45; 6, С. 55–56; 2, С. 155; 17, С. 348].

Відносно такої факультативної ознаки ст. 286-1 КК України як потерпілий також існують різні підходи. Загально визначеною є позицією відносно якою потерпіла особа в складах кримінальних правопорушень, в яких порушуються правила безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту не визнається обов'язковою ознакою. Разом з тим, заподіяння шкоди життю та здоров'ю потерпілого є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України, життя та здоров'я є додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України. У цьому процесі за допомогою транспортного засобу здійснюється безпосередній фізичний вплив на потерпілого.

Серед інших проблемних питань щодо встановлення об'єктивних ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України викликає питання встановлення конкретного діяння (дії чи бездіяльності). Вказане питання пов'язано із тим, що під час кваліфікації потребує ретельної перевірити, встановлення та доведення діяння, а саме

у чому полягає порушення водієм Правил безпеки руху. Що потребує максимального з'ясування всіх обставин вчиненого діяння [18; 14].

Окремо постають питання щодо таких ознак, як місце та обстановка вчинення кримінального правопорушення, що є необов'язковими ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого у статті 286-1 КК України, тож кримінальна відповідальність настає незалежно від того, де саме було порушено суб'єктом правила безпеки руху або експлуатації транспорту: на шляхах загального користування, у лісі, полі чи навіть у власному подвір'ї. Проте маємо навести думки вчених, на підставі яких обстановка є важливим елементом кримінологічної характеристики механізму злочинної поведінки при транспортному злочині і відносить її до системи об'єктивних і суб'єктивних чинників, які взаємодіють між собою та характеризують умови місця, часу, дорожні, метеорологічні та інші, особливості поведінки учасників події та інші обставини, що впливають на злочинну поведінку. Так, на підставі аналізу її видів (проста, складна, кульмінаційна, екстремальна, фатальна тощо) Мисливий В.А. вважає найбільш обґрунтованим використання в характеристиці механізму злочинної поведінки небезпечної та аварійної обстановки як таких, що органічно пов'язуються з відповідними кримінально-правовими ознаками цих злочинів. Крім того, учений вважає, що на злочинну поведінку впливає також і взаємодія винного з потерпілим та іншими суб'єктами дорожнього руху в матеріальній та ідеальній формах, неузгодженість яких, розбіжність або невиправданість призводить до виникнення небезпечної та аварійної обстановки і настання суспільно небезпечних наслідків [7, С. 19–20].

Щодо суб'єктивних ознак серед інших не менш важливих питань привертають увагу ті, що стоять за відсутності самого визначення стану сп'яніння; розгляд відповідного поняття, не тільки як ознаки суб'єкту а й ознаки, що водночас характеризує, як об'єктивну, так і суб'єктивну сторону цього кримінального правопорушення.

Отже, нами визначена тільки частка тих питань, які пов'язані із відсутністю єдиного бачення вчених щодо встановлення об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України. Зазначені проблеми та інші потребують подальшого детального аналізу та на їх підставі чіткого формулювання необхідних та додаткових ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286-1 КК України:

Література:

1. Бесчастна В.В. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами,

які керують транспортними засобами: дисертація.... на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019. 220 с.

2. Загинець З. Кримінально-правова герменевтика: монографія. Київ: Видавничий дім «Ар-ТЕК», 2015. 380 с.

3. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2021. 768 с.

4. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. Станом на 8 листопада 2022 р.: Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2022. 312 с.

5. Меркулова В.О., Конопельський В.Я. Об'єктивні ознаки кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту: співвідношення класифікації об'єктів посягання та змісту бланкетних диспозицій кримінально-правових норм. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. Випуск 3 (7), 2024. С. 120-131.

6. Микитчик О.В. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння. *Часопис Київського інституту інтелектуальної власності та права*. 2022. Вип. 2. С. 18-24.

7. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : автореф. дис. ...докт. юрид. наук. Київ, 2005. 41 с.

8. Мисливий В. А. Причиновий зв'язок у кримінальних правопорушеннях проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: теорія і практика : монографія / В. А. Мисливий ; Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т ім. Ігоря Сікорського». Харків : Право, 2024. 200 с.

9. Мисливий В. Кримінально-правове значення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 118-125.

10. Мисливий В.А. Кримінальна відповідальність за порушення чинних на транспорті правил [Текст] : монографія / В. А. Мисливий, С. В. Бабанін ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. 191 с.

11. Мисливий В.А. Транспортний засіб як предмет злочинів проти безпеки дорожнього руху й експлуатації транспорту. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 188–194.

12. Музика А.А., Лашук Є.Ф. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. Ки-їв: ПАЛИВОДА, 2011. 192 с.

13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Гри-шук, А.В. Савченко [та інші]; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.

14. Закон України «Про дорожній рух» 30 червня 1993 року № 3353-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>

15. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного суду України від 23 грудня 2005 р. № 14: Злочини проти громадського порядку та громадської безпеки хрестоматія: хрестоматія / укл. О.І. Плужнік, М.В. Корнієнко; під заг. ред. А.О. Шелехова. Одеса : ОДУВС, 2017. 129 с.

16. Федчун Н.О. Правова й соціальна сутність транспортних злочинів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. Вип. 4. С. 142-145.

17. Шевчук В.В. Транспортний засіб – предмет, знаряддя чи засіб вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України? *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія ПРАВО*. Випуск 85: частина 3. 2024. С. 346-351

18. Щербакова Г. В. Проблема встановлення та доведення об'єктивних ознак кримінально караного діяння, передбаченого ст. 276 та ст. 286 КК України. *Часопис Київського університету права*. 2013. С. 25–29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ualpa.org.ua/files/3.paper-sherbackova_gv.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-142>

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ (СТ. 366-2, СТ. 366-3 КК УКРАЇНИ): ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Якименко Я. О.

*аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Дніпровського державного університету внутрішніх справ*

Згідно ст. 68 Основного Закону України проголошено, що кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.